

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre.....	24 kor. (12 frt)
Félévre.....	12 „ (6 „)
Negyedévre.....	6 „ (3 „)
Egy hó a.....	2 „ (1 „)
Egyes szám.....	8 fillér (4 kr.)
Vidékre.....	10 „ (5 „)

Megjelenik mindennap
korán reggel.
Unnep és vasárnap után is.

Kolozsvár, 1903.

Főszerkesztő: Dr. PAPP JÓZSEF.

Kedd, November 10.

A tisztviselőkhöz!

Irta: Kalmár Antal dr.

Le a kalappal uraim! — mert most a magyar tisztviselőkről esik a szó.

A nemzet faji és szellemi integritásának ez a súlyos része: súlyos életbajokkal küzdök már nem is évek, hanem évtizedek óta. Bajára egyedüli ír: a türelem és a reménység, életünk rögzös határainak ez a két gúnyusa vala.

Az utóbbi géniusznak szárnyát szegte Tisza István miniszterelnöki programja és csak az előbbi géniusznak, a türelemnek fonala fonódik még tovább — tovább a nyomorúság véghatáráig, a szívnek a megszakadásáig!

Pedig milyen szírványosszínben csillan már föl az a délibábos taltalusz viz; már-már az ajkaidig földuzzadt, még egy kis áradás: és legott enyhül a gyötrelmes szomjúság. De jött az obstrukció és a szomjat oltó hús ital messzire húzódik vissza a fölcserpezdett ajaktól. És a magyar tisztviselők Bánk-bánnal kiálthattak föl: az obstrukció folytán nincs az országban vesztés, csak mi — nincs több olyan árvája a magyar hazának, mint a magyar tisztviselő!

De nem kiáltanak föl. Az obstrukció hosszú ideje alatt széles ez országból egyetlen egy jajszó nem hallatszott föl, egy picinyke zokszó nem röpített ki a sóvárgó ajkaktól. Nem röpített ki, mert nemzeti nyelvünkért való szent harcot előbbre helyezték a sóvárgó vágyaitoknál. A türelem ezt az idealizmusát szinte Deák türelemre intő fenséges szavaival kapcsolhatjátok össze: „Ha tűrni kell, tűrni fog a nemzet, hogy megmentse az utókornak azon alkotmányos szabadságot, melyet őseitől örökölt.”

Ti is türetetek, tisztán csak azért, hogy eltiport nemzeti nyelvünk a kétféjű sas karmai közül kiszabadulva: himnuszként zendüljön föl a magyar hadseregben.

Azonban vegyétek eszetekbe azt a bűnös játékot, amelyet ők és őknek vezetnek a kormányok!

Elsőnek is Lukács László kezdte azzal, hogy nincs rávaló pénz. Tizennyeg esztendő alatt hatszáz millió korona fölösleg gyűlemllett össze az ország kasszáiban, hanem azért a magyar tisztviselők a paprikás csirke helyett — egyenek váltót, — hisz ez ugy is uri takarmány, tartja Lukács László.

Hosszu nyögés és nem akarás után azonban, az ellenzék szorítására, nagy kinnal mégis bedobott az ország asztalára a fizetések fölémelő törvényjavaslat. De ha már az irnokoknak, meg a jegyzőknek emelik a fizetését: kidukál a fizetés javítás a királynak is. Nosza tehát, föl kell emelni a királynak is a fizetését — hitvány két millió koronával. De mivel a király jobban reá van szorulva erre a két millió koronára, mint tesztem azt a szabadkai törvényszék Sanyaru Vendele: a királynak visszamenőleg egy esztendőre is ki kell már adni a fizetés javítását. Mert, ha ki nem adnók: akkor ugyan mit is csinálna az a 2216 személy a király üres konyháján?

Eddig azonban mégis csak valahogy rendbe lett volna a dolog. Könyörög is vala az ellenzék Széll Kálmánnak, hogy adjuk meg hát gyorsan a szegény tisztviselőknak azt, amit nekik szántunk, legyen a törvényjavaslatból egy nap alatt törvény, hadd legyen nekik legalább jó farsangjuk, (ez még januárban történt).

Ravaszul pislog azonban erre Széll Kálmán fekete pápázeme alól s gondolta magában: ingyen nem adom s bizony nem lesz sok,

ha annak az árát csak tizenötezer magyar ujoneban szabom meg.

Nem hiába tudjuk országszerte, hogy Rátóton okos emberek laknak (itt huzzták föl ugyanis a falu bikáját kötélen, nyakánál fogva a torony tetejére legeini) — de meglepően böles is vala Széll Kálmán logikája: a fizetésjavítás ugyan nem az ellenzéké lesz — de mégis te add meg annak az árát. Mint-hogy azonban az ellenzék nemzeti uzsorát fizetni nem akart, így Széll Kálmántól azt az egy napot, amelyen a törvényjavaslat törvényre lehetett volna: nem kapta meg. Nagyon sokra becsülheti Széll Kálmán az ő drágalatos napjait, ha egyetlenegy napnak az értékét ennyire taksálja. (Hja miniszternek, meg szép asszonynak egyformán drágák a napjai!)

Nem leti hát a fizetésemelésből semmi, a perfid játékot látta az ország s Széll Kálmánnak a jóléti gömbölyödő hasa és képe egy nagy magyar társadalmi osztály könnyében fürödhetik meg napoként.

Jött azután Khuen, aki csak azt tette, amit Széll Kálmántól látott, — Tisza István pedig könyörtelenül végig huzzott mindenkinek a kalkulációján.

Igen bizony, akinek huszezer hold földje van, az nem tudhatja, hogy mi az a »terfály« s nem tudhatja azt, hogy a szegény ember háztartásában mi az a száz pengő forint. Ő csak azt tudja, hogy ti megéltetek anélkül a száz forint nélkül is (hiszen addig is éltetek, ha mindjárt égtetek is), a királynak azonban szüksége van arra a két millió koronára, mert ennek a törvényjavaslatnak a visszavonását nem jelentette be.

Láthatjátok tehát magyar tisztviselők, hogy mit hozott nekünk és nektek Tisza István Bécsből. Hozta először azt, hogy a magyar királynak, a magyar nemzettől kapott magyar katonai felségjogai alapján joga van a magyar hadsereg magyar nyelvét — némettől tenni (ezt mindnyájunk számára hozta) — és hozta másodszer azt, hogy nem kaptok fizetésjavítást (ezt meg nektek hozta.) A markotokban volt ugyan már az, de hiszen Tisza szerint: nem azé a madár, aki elszalasztja, — akinek a foga fáj, tartsa nyelvét rajta.

Minék is nektek fizetésjavítás, még majd nagyzási hőbortba esnék tőle, különben is ágyura kell a pénz, nem pedig a ti gyermekeitek téli gunyáskájára, — aztán meg eddig se akasztottátok fel magatokat (mindnyájan), szavazni pedig korgó hassal is lehet.

Lehet? Lehet — ha választás lesz. Én ugyan nem hiszem, hogy a király szétkergetné a magyar törvénykönyv három sarkán álló országgyűlést és belemenne a királyi esküszegésbe, mindazonáltal azonban mégis megtörténhetik.

De ekkor aztán magyar tisztviselők jusszon eszetekbe a Tisza István-féle bécsi vásárfia; jusszon eszetekbe, hogy micsoda oligarcha göggel beszélt rólatok, a járomba fogottakról; jusszon eszetekbe, hogy micsoda hitvány hányivetiséggel gázolt keresztül existenciátokon: mindez jusszon eszetekbe, de aztán embereljétek is meg magatokat s adjátok ki neki a bécsi uti cédulát!

— A szatmári mandátum. Amint tegnapi számunkban jelentettük, a szatmári függetlenségi párt dr. Kelemen Samunak ajánlotta fel a szatmári kerület jelöltségét.

Amint értesülünk a szatmári függetlenségi párt telefonon értesítette tegnap dr. Kelemen Samut a párt határozatáról, ki azonban a jelöltség elfogadása tekintetében csakis holnap hazautazása után fog határozni.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, nov. 9.

Elnök: Perczel Dezső.
A múlt ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után.

Elnök: Többször előirányzott terjeszt elő, közlik a főváros közönségének kérvényét a hadseregben a nemzeti jogok érvényesülése iránt. Előterjeszti ezután a különböző bizottságokban megüresedett helyeket és proponálja, hogy azokat holnap töltsék be. (Helyeslés.)

Molnár János: Személyes kérdésben szólal fel. Kijelenti, hogy szombaton történt közbeszólásával nem a miniszterelnök személyére célozott. (Helyeslés.)

Tisza István gróf: Így ezen ügy teljesen be van fejezve.

Kubik Béla: Személyes kérdésben szólal fel, Rosenbergnak válaszolva. A múlt ülések egyikén történt közbeszólását nem Rosenbergre illette, hanem az elnökségre. Ezt akarta konstatálni.

Vlár Aurél: Személyes kérdésben szólal fel. A napokban egyik közbeszólása közben azt kiáltotta valaki felé: Otthon már megverték! Kijelenti, hogy nincs tudomása róla, mintha valaha megverték volna.

Hock János: Ez igazán szép, gratulálok.

Vlár Aurél: Erre Papp Zoltán képviselőmről azt kiáltotta közbe: Csak sokat okoskodjék, majd itt is kikap. Erre akar reflektálni. Nem hiszi, hogy a magyar parlament annyira súlydolt volna, hogy ilyen is megtörténhessék. (Ugy van!)

Hock János: Meg nem veretik, de ki-dobhatják. (Derűtlenség.)

Papp Zoltán: Személyes kérdésben azt válaszolja, hogy közbeszólása képtelen volt. A közöleményre értette ő megvevését, a melyet meg is kell tenni mindenkivel szemben, a ki nem a magyar állam-ésme kifejezője gyanánt ül itt. (Helyeslés.)

Elnök: Következik a napirend, a vita folytatása a miniszterelnök programja felett.

Holló Lajos: Hosszasabban óhajt foglalkozni a miniszterelnök programjával. Először bírálta alá veszi a múltnak 35 éves kormányzását, a mely a nemzettel szemben elkövetett bűnöknek halmaza. (Ugy van! a balon.) Elfeledkeztek mindazok megalapították volna, amelyek egységet kölcsönöztek volna befelé és önállóságot, hatalmat kifelé. (Zajos helyeslés a balon.)

Ezután áttér magára a programra. Részletesen foglalkozik annak katonai részével. Elismeri, hogy sok jó dolog van abban, de az az ellenszolgálat amit azért követelnek a nemzettől, oly nagy, hogy semmivel szigorítja össze mindazokat. (Ugy van! a balon.) Az 1867. XII. t.-c. az állam-jogok egész sorozatát szabályozza. Hogy nektek ezt csak formailag és csak Ausztriának hozzájárulásával lehet érdemlegesen megvalósítani, hát ez nem más....

Felkiáltások: Mint szegény! gya! azat! Ugron Gábor: Átulás! átulás!

Holló Lajos:....nem más, mint jogainkunk feladása. (Ugy van! a balon.) Például: hoz fel Deák Ferenc korából, a midőn szintén folyt a hasonló nemzeti küzdelem. Még messzebb megy. Az örökösödési háborút magyar ezredek vitták magyar vezényszóval, magyar jelvényekkel és magyar tisztekkel. A dinasztia hatalmát tehát a magyar fegyverek vitták ki a törkévések ezután lassanként odairányultak felülre, hogy ezeket a magyar ezredek el-sikkaszták és felségjognak deklarálva el-vegyék nyelvét, jelvényét. És megindult az ezt célzó törekvés. Azok az állapotok teljesen hasonlatosak a maihoz, azok a küzdelmek teljesen azonosak a mostanhoz. A karok és rendek mindenképen harcoltak ellene. 1838-ban kimondták a magyar tisztekre vonatkozó, 1840-ben a magyar levelezésre és 1848-ban a magyar hadsereg-re vonatkozó törvényeket. Ugyanilyen küzdelem van ma is. Nem osztja Kossuthnak felfogását, de nem áll Tisza István gróf felfogása sem, amely azt tartja, hogy fel kell adni a nemzet jogait. Egy ok van, amiért csüggednünk kell, hogy találkoznak mindig ajánkozók. (Ugy van! a balon.) Ezek az urak rontották meg mindig az egységet és bontották meg a nemzet sorait.

Rakovszky István: Ez igaz.

Holló Lajos: Egyik sem mondja meg a Felségnek, hogy ezt az egész nemzet akarja. Ha a nemzet akarata egységesen kifejeződnék, nem hiszi, hogy egész Európa szimpáthiája nem a nemzet mellé állana, az abszolút hatalommal szemben. (Ugy van! a balon.)

Kaas Ivor báró: Még Ausztria népei is.

Holló Lajos: Csodálja ennek a nagy testnek, hatalmas organumnak eljárását. Ők a vezényszóért kezdtek a harcot, meg is maradtak mellette. Jön egy kormány, mely vállalkozik a nemzeti ügy elhomályosítá-

sára. Cítlja Kossuth Lajos szavait: Minő erő van abban, ha egy nemzet akar és a politika szótárából ki kell törölni e szót: lehetetlen! (Viharos éljenés és taps a néppártón és a balon, a szónokot számosan üdvözlék.)

Felkiáltások balról: Szünetet kérünk!

Gabányi Miklós: Én tovább harcolok, vesszek el, de gtyáva nem leszek soha. Eljen Holló!

Elnök: Az ülést öt percre felfüggesztem.

(Öt perc szünet.)

Elnök: Az ülést megnyitja.

Zichy János gróf: A mikor a múlt kormány lemondott, akkor a következő kijelentést tette pártja nevében: Ha a kormány lemondása a régi rendszer visszatérését jelentené, ugy nem riadunk vissza a legerősebb harcra! sem. (Ugy van! a néppártón.) Az új kabinet nem nyújt garanciát arra, de Tiszának egyénisége és multja sem, hogy a régi rendszer nem fog a maga teljességében visszatérni. (Ugy van! a balon és néppártón.) A miniszterelnök programjában rámutat a nemzet terheire, az ország anyagi erejének romlására. Hát ezt ne nekünk mondja, hanem azoknak, a kik azt hiszik, hogy itt minden arany, a mi fémlik. (Ugy van! a néppártón.)

Gróf Zichy kijelenti, hogy eddigi álláspontjukat fenntartják, de azért elszántan harcolnak továbbra is.

Molnár Ákos: Tehát leszerelték!

Rakovszky és mások hevesen megtámadják Molnárt, majd gróf Tisza István reflektál Zichy és Holló beszédére. A nyelv-kérdésben a szabadelvűpárt álláspontján állott 1867-ben az országgyűlés és a korona.

Ugron Gábor: Nem áll! A korona nem magyarozott. (Nagy zaj!)

Gróf Tisza István Kossuth Ferencnek válaszul jelzi, hogy a magyar alapítványi helyekre a magyar intelligencia bocsájtatik. A magyar nyelv a jövő tantervtől fogva jelentékeny tantárgyakban életbe lép. A címerkérdés nincs még megoldva....

(Nagy zaj. Kiabálások: És mégis bé-kében legyünk!)

Gróf Tisza István: Engem ilyen jele-
netek nem izgatnak. Ezeknek meg lesznek a következményei. (Kiáltások: Micsoda következményei!)

Gróf Tisza: Majd talán évek múlva fogják a jelenetek rendezői látni és élvezni a következményeket. (Zaj)

Gróf Tisza István kijelenti, hogy köz-jogunknak megfelelőleg közös jelvényünk lesz. (Hosszas zaj a szélsőbalon. Kiáltások. Szederkényi és a néppárt a függetlenségek felé kiáltják: No tapsoljatok! Vímány!)

Kubik Béla odaszól Tiszához: Ha százszor megöbörül, akkor se lesz közö: jelvény! (Folytonos zaj.)

Gróf Tisza István a népiszkolákra nézve azt feleli, hogy a magyar nyelv kö-telező keresztültelítelt effektive fogják esz-közölni. A tisztviselőkre nézve visszautasítja a kortes-politika vádját, ami nagyon rossz kortesfogás volna tőle. Tetteit a szükség parancsolta. Kijelenti, hogy Kossuth-t is másokkal is tárgyalt. Ezt ezután is megteszi, mert a nézetek kiecsérelése föl-tétlenül szükséges. Az ex-lex-beli adóra nézve méltányos szempontok fogják vezetni. A három éves bakákat csakis az ujoneozás után bocsáthatják el, de iparkodni fog, hogy a megszavazás után, meg karácsony előtt hazaengedjék őket, szolgálatukat be-tudják majd a fegyvergyárolatokba. Azo-kon a katonai épületeken, melyek a váro-sok és vármegyék tulajdonában vannak, magyar és német fölírás lesz. (Felkiáltá-sok a néppártón: Ausztriában is lesz ma-gyar fölírás is?)

Gróf Tisza István: Nem! Mert Ausztriában a szolgálati nyelv is és az állam nyelve is a német. (Hosszas, gunyos éljenés a bal- és szélsőbalon.) A városok fogyasztási adóját átengedik, de csak akkor, ha az állam pénzügyei ezt megengedik. (Gunnyos nevetés a szélsőbalon.) Kéri az ellenzékét, ne akadályozza meg, hogy a parlament visszatérjen a rendes medrébe.

Gróf Tisza István szavai után a Ház a vitát holnapra halasztotta.

Az erdélyi ev. ref. egyház-kerület közgyűlése.

— Második és harmadik nap. —

— Saját tudósítónktól. —

Kolozsvár, nov. 9.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület szombatnap megkezdett rendes évi közgyűlést vasárnap és hétfőn folytatta. A közgyűlés mindkét napja igen népes volt. Az előki tisztelet dr. Bartók György püspök és br. Bánffy Dezső főgondnok teljesíteték. Kivülök ott voltak a tanács-közök között mindkét napon a következők:

Bánffy György gr., Simó Lajos, Zeyk Dániel főgondnokok, Hegedűs Sándor v. b. t. t., br. Bánffy Ernő, br. Bánffy Kázmér, Incze Gerő, Mezei Albert, Szacsavay Sán-

SZERKESZTŐSÉG

KIADÓHIVATAL.

Egyetem-utca 7., (Lyceum-nyomda.)

HIRDETÉSEK DIJA:

Négyeszőg centiméterenként 8 fillér.

parosok és kereskedők kedvezményben részesülnek

Nyílttér soronként 40 fillér.

dor, Gyarmathy Zsigmond, Ugron Zoltán gr., Wass Béla, Kenessey Béla, Dózsa Endre, Simó Béla, dr. Csernátóny Gyula, Gidófalvy István, dr. Kolossváry Sándor, Gál Gyula, Vályi Gábor, Bacsák Lajos, Boér Elek, Csontos Olivér, Deák Lajos, Szécsényi Mór, Herepey Gergely, Hory Béla, Keeskeméthy István, Nagy Károly, Pokoly József, Petri Mór, Tauszik B. Hugó, Váró Ferenc, Szabolcska Mihály, dr. Sebess Dénes, dr. Kádár József, Fekete-Nagy Béla, Papp István, Somodi István, Gödri Ferenc, Nagy József, Sárkány Lajos, Vásárhelyi Boldizsár, Fogarasi Albert stb., a közgyűlés világi és egyházi tagjai, papok, tanárok nagy számmal.

A második nap.

Vasárnap délelőtt fél 10 órakor nyitotta meg br. Bánffy Dezső főgondnok a folytatódó közgyűlést. Az előző nap jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése után Menyhárt András a szavazatszedő bizottság elnöke tette meg az előző nap délutánján megejtett választások eredményét. A jelenlévők szerint megválasztottak:

Az egyházkerületi pénztár választó bizottságba: Sándor József, Hory Béla, dr. Sebess Dénes.

Egyházkerületi számadás vizsgáló bizottságba: dr. Papp István, Szathmáry Ákos, Gáspár János, Vásárhelyi Boldizsár, Széchy Ferenc, dr. Sárkány Lajos, dr. Boér Elek.

Az ig-tanács ügykezelését vizsgáló bizottságba: Biró András, Csizsár Gyula, Somodi István.

A gimn. tanárjelölő bizottságba: Ravasz János, id. Péter Károly, Deák Lajos, Budai Elek.

A Baldácsy-alapkezelő bizottságba: br. Bánffy Dezső, dr. Bartók György, pöttag Mezei Albert.

Konventi képviselőkké: Egyháziak: Kenessey Béla, Dési Gyula, Lénárd József. Pöttagok: Bodor János, Nagy Károly, Jancsó Lajos. Világiak: Simó Lajos, Mezei Albert, Váró Ferenc. Pöttagok: dr. Papp István, dr. Sárkány Lajos, dr. Kádár János.

A választások eredményének tudomásul vétele után az egész közgyűlés a Farkas-utcai ev. ref. templomba vonult, hol a következő tizenhárom segéd-lelkész szentelték fel pappá: Bartha János sepsimadarasi, Biró Sándor ördögkerezsúri, Czirmay Zoltán kolozsvári, Kovács Zsigmond pelei, Magyar Árpád kakaiddi, Mircea Ferenc teleki, Osváth Lajos feketelaki, Ósz Lázár túri, Szakács Albert mezőkövesdi, Szakács Ferenc déskai, Tóth Sándor szilágyipanti, Vörös Zsigmond széri, Onodi Veress Sándor sárpataki lelkészeket.

A felavatási ünnepély után, a közgyűlés tagjai testületileg tisztelegtek dr. Bartók György püspöknek, kinek Kenessey Béla egyházkerületi jegyző tolmácsolta a tagok őszinte tiszteletét és ragaszkodását.

Harmadik nap.

A közgyűlés harmadik napja jegyzőkönyv felolvasással és hitelesítéssel kezdődött. — Ezután Menyhárt András tette meg jelentését a tanár- és gondnokválasztás eredményéről.

E szerint megválasztottak: a kolozsvári kolleg. latin-görög tanszékére dr. Kálmán János, Darvas Istvánnal szemben.

A marosvásárhelyi koll. magyar-német tanszékére Paál Gusztáv, a székszász koll. magyar-német tanszékére Mayer János, latin-görög tanszékére Jánó Béla, a székelvudvarhelyi koll. vallástanári tanszékére Biró Sándor, magyar-latin tanszékére Nagy Elemér.

A sepsiszentgyörgyi vallástanári tan-székére Molnár Lőrinc, ennél fogva a hid-elvei parochia most megürült.

A szilágyföldi egyházmegye algon-dokává br. Györfy Pál, a székelvudvarhelyi koll. algondokává dr. Bodola Gábor, a marosvásárhelyi koll. algondokává gróf Teleki Ádám, a marosi egyházmegye algon-dnokai állására Bedőházy János.

Veress Gábor nagyenyedi tanítóképzőin-tézeti ének- és zenetanárt rendes szaktani-tónak ismerik el, megfelelő javadalmi jo-gokkal és kötelezettségekkel.

Most a püspöki vizsgálat alatt álló egyházak jogviszonyának tárgyalása követ-kezett. Az igazgató-tanács ide vonatkozó javaslatát dr. Kádár János titkár terjesz-tette elő. A 7 pontban foglalt javaslat Dés, Fogaras, Kézdivásrhely, Kolozsvár, Maros-vásárhely, Nagy-Enyed, Sepsiszentgyörgy, Szászváros, Székelyudvarhely, Ó Torda, Zilah és Brassó városok ev. ref. egyházaira vo-natkozik. Ezek az egyházak eddig önállóan működtek a püspök felügyelete alatt. Ezen-tul ezek az egyházak is bekebelezetnek az egyházmegyékbe, de tevékenységüknek mégis szélesebb kör biztosítottatik. Így például a javaslat szerint külön képviselőt küldenek a közgyűlésre, ha népességük 3000 lélek-szám, minden további megkezdett 3—3 ezer lélekszám után újabb 1—1 képviselőt vá-laszthatnak, egyenlő számban az egyházak és világiak közül; iskolák után külön ta-nító képviselőt küldhetnek; főgondnokokat, kebl-i és számadó gondnokokat maguk vá-

lasztják; a jelenlegi főgondnokok közgyűlési tagsági jogukat élethosszig megtartják, de addig az egyházak külön képviselőit csak az esetben küldhetnek, ha több képviselőt küldésnek joguk van; egyebekben az egyházak teljes hatósága alá kerülnek; az igazgatótanács intézkedik a vagyonkezelés és számadások eredményeinek megfelelő módon való előterjesztéséről.

Az igazgatótanács előterjesztése felett nagy vita indult meg. A vita rendén Vársárhelyi Boldizsár, Janosó Lajos, Janosó Sándor és Mezey Albert szólaltak fel, mind a négyen az előterjesztések ellen beszéltek. A vita végeztével Bánffy Dezső tette meg észrevételeit. Ezután névszerinti szavazás következett, minnek eredményeképpen az igazgatótanács előterjesztését elfogadták.

Végül a kolozsvári egyházi és egyházmegyei aligondnoki állásokra Szádeczky Lajos és Sárkány Béla választottak meg. A közgyűlés tárgyalását ma folytatják és fejezik be.

Esküdtiségi tárgyalás.

Főispán és lapszerkesztő.

— Saját tudósítónktól. —

Kolozsvár, nov. 9.

A kolozsvári kir. törvényszék, mint esküdtbírósként, egy érdekes momentumokban bővelkedő főtárgyalás folyt le a tegnapi nap folyamán. Maga az a körülmény, hogy Désy Zoltán főispán és Herczeg Jenő, az „Ujság” felelős szerkesztője — hogy egy sablonos szöveget használjunk — tültek a vádlottak padján, egymagában is elegendő lett volna, hogy a legszembetűnőbb érdekesség keltse fel a közönség körében. Am a tárgyalásnak volt még egy másik érdekessége is, az, hogy dr. Kelemen Samu, az országos hírtörvényszék, a szatmári függetlenségi párt egyik oszlopos tagja jött le Kolozsvárra, hogy ebben a politikai vonatkozású perben Herczeg Jenő védelmét teljesítse. Ez a körülmény sokban hozzájárult ahhoz, hogy a tárgyalási tervet szorongásig megtöltötték a közönség, melynek soraiban ott láttunk Kolozsvár előkelő jogászait, no meg egy pár szép asszonyt, a kik érdekesen tarkították a hallgatóság által elfoglalt padokat.

Az érdekfeszítés központja természetesen dr. Kelemen Samu szereplése volt. S a jeles fiskális meg is érdemelte ezt az érdekfeszítést. Nem mondjuk a magunk véleményét: előkelő jogászmunkák az elragadtatás öntözött hangján nyilvánították, hogy dr. Kelemen Samu beszéde nemcsak szónoki előadás, lendület és meggyőző erő; de mint jogi fejtegetés is egyike a legdagyobb mesterműveknek. A tárgyalásról alább közöljük tudósításunkban szóról-szóra közöljük dr. Kelemen beszédeit. A jogtudós alaposságát változtató a szónoklat mesterléte. Valóságos izekre szedte szét a vádat és frappáns hatással mutatott rá a vád tarthatatlanságára. De minden méltatás helyett ékeesebben szól maga a beszéd.

A tárgyalást br. Szentkereszthy Zsigmond kuriai bíró kir. törvényszéki elnök vezette, mindenre kiterjedő gondossággal és tárgyilagossággal. Magáról az esküdtiségi verdiktjéről nem mondunk véleményt, bár az sok tekintetben meglepő volt. Anélkül, hogy bármily rejtett céllal óhajtanánk szolgálni, konstatálnunk kell, hogy főispán és hírlapíró kerülvény egymással szemben, ami közállapotainkból kifolyólag mindenki előtt szinte természetesnek látszik, hogy az újságíró huzta a rövidebbet: ámbár, hogy a főispán ur sértetéseit sem maradtak megtorlatlanul.

Érdekes mozzanat volt még, Désy Zoltán egy a tárgyalás folyamán tett nyilatkozata, melyben kijelentette, hogy egész életében egy politikai vezére volt és lesz az: Apponyi Albert gróf. Ez a nyilatkozat meglehetősen pikáns volt és akadtak nagyon sokan, a kik ezt a különben a tárgyalás keretében nem igen tartozó nyilatkozatot oda magyarázták, hogy Désy Zoltán valószínűleg érzi, hogy már legközelebb olvashatunk a hivatalos lapban egy legfelsőbb kéziratot, mely Szolnok-Doboka főispáni székeének személyváltozásáról szól. . . .

A pernek egy másik szereplője dr. báró Horváth Emil volt, aki Désy Zoltán védői tisztét teljesítette. A fiatal ügyvédjelölt többször túllépte a szerénység határát, de leszámítva némi gyakorlatatlanságot is, szereplése elég sikerültnek mondható.

A vádhatóságot dr. Jeney Aladár kir. alügyész képviselte, a kiről nincs semmi különös mondanivaló. Ügyész volt: a ki a bűnöst kereste, de csupán Herczeg Jenőben, néha természetesen a helyes jogi fel fogás és talán kissé — természetesen jóhiszeműleg — az igazság rovására is.

Magáról az érdekes tárgyalás lefolyásáról részletes tudósításunk a következő:

A tárgyalást reggel 8 órakor nyitotta meg br. Szentkereszthy Zsigmond elnök. Az esküdtiségi a következőképp alakult meg: Geréb Márton, Óvári Kelemen dr., Balázs K. József, Váradai Albert, gyalui Rozenberger Ignác, Schneller István, Iszlai Márton, Benedek József, Simonfy István,

Cs. Papp József, Orosz Antal, Heigel Lipót; pótesküdték: Burger Frigyes, Schopf Gyula.

A tárgyalás menetét Désy Zoltán kivánságára gyorsírók jegyezték.

Elsőnek Herczeg Jenőt, lapunk felelős szerkesztőjét hallgatták ki, aki előadta, hogy az első inkriminnál cikket nem írt, azt a F. M. című fővárosi lapból vette át. A második inkriminnál közleményt írt, de nem érzi magát bűnösnek, mert jogos felháborodásában utasította vissza Désy Zoltán támadását.

Désy Zoltán az általa írt közleményt nem Herczeg Jenő ellen irányította. Sértett önérzete utalta a cikk megírására. A felek kihallgatása után a kérdéseket állapította meg a bíróság. Ezután következtek a perbeszédok.

Dr. Jeney Aladár kir. alügyész adta elő röviden vádját, azt bizonyítván, hogy Herczeg Jenő igen is elkövetett rágalmozást és becsületsértést Désy Zoltánnal szemben.

Utána dr. Kelemen Samu emelkedett fel szólásra. Fordulatokban gazdag, ötletes beszédet a következőkben adjuk:

Méltóságos Elnök Ur!

Tisztelt Esküdt Uraim!

Kettős feladat hárul ma reám. Az egyik az, a melyet szívem szerint teljesítek; hogy megvédjem Herczeg Jenőt egy igaztalan vád; benne és általa a sajátjának szabadságát egy jogtalan támadás ellen. Másik feladat, hogy vádat emeljek Désy Z. Szolnok-Doboka vármegye főispánja ellen, becsületsértés és rágalmozás miatt. E vád lényegében szintén védelem: egy szegény ember becsületének megvédeése egy nagyur passziózása ellen.

Azt mondtam az imént, hogy a sajátjának szabadságát is védem. Hát van-e, aki támadja? Hisz a kir. ügyész ur védbeszédében ugy viselkedett, mint a ki csupa szeretet a sajátj iránt.

Hát T. Esküdt Uraim! A gyermek is szereti az éneklő madarat, a melyet neki ajándékba adnak; annyira szereti, hogy mindig kezében tartja és addig tartja rajta a kezét a míg meg nem fojtja.

Az ilyen szeretetnél jobb a gyűlölet. Mert ez a szeretet a szeretetnek csak köntösét veszi magára, hogy eltakarja a gyűlölködés ferde kinövését. Ez a szeretet hasonlatos annak a közpökről lovagnak szelleméhez, a ki egy mutatta ki rajonását hölgye iránt, hogy vetélytársát, a ki ennek szívéhez közel állott, megölte s fejét kopjára tűzte fel s diadalmas mosollyal nyújtotta át az imádott nőnek.

A Főispán ur ő méltósága természetesen szintén szereti a sajátját, sőt tiszteli is. Annnyira tiszteli, hogy ő maga is megisztelte azzal, hogy... miként is mondjam csak... vélt gondolatait ő is sajátj után tette közzé és adta át az emberiség közkincsévé.

Ő méltósága szeretele azonban már közigazgatási elvekkel vegyes: ő szereti a sajátját, ha az hasonló az orthopéd cipészhez, a ki mindig olyan cipőt szab a közélet terén botorkálók lábaira, amely sehol sem szorítja meg az ő politikai tyukszeméiket. Ha ilyen a saját, akkor annak munkása derék iparos, ha ugy tetszik, kiváló művész is, — másokéban csak hitvány szuster, a ki megelégedi, hogy az ő hátából hasitasson szjaát, a melyen a kir. ügyész ur végigtáncolassa vádjának beret-váját és két ügyész is verje hozzá a habot, sok habot, minél több szappanhabot. . . .

Tisztelt Esküdt Uraim! Végezünk mindenek előtt azzal a cikkel, amely miatt nekem kell vádat emelnem Désy Zoltán főispán ellen.

Ez év május havában történt, hogy az országának akkori kormánya az alkotmányon kívüli kormányzásba lépett. Ez az esemény örömdetes alkalom szolgált Désy Zoltán főispán urnak arra, hogy üdvözöltesse vármegyéjével a miniszterelnöket és a kormányzat tagjait.

Ez a nagy államférfiai gondolat nem talált kellő méltánylást a „Független Magyarország” szerkesztőségében, amely kemény reflexiókat fűzött Désy főispán urnak ehhez a politikai magatartáshoz, sőt mert ezeknek a zsurnaliszta embereknek veszedelmes az emlékező tehetségük arra is emlékeztetett, hogy Désy főispán ur pár évvel ezelőtt alispán korában más szívvel, más érzéssel és más vélekedéssel volt a kormányzat iránti eljárása felől. Annnyira más volt az alispánnak vélekedése az alkotmányon kívüli kormányzásról, hogy exlexben sem a maga fizetését nem vette föl, sem tisztviselőinek fizetését nem utalványozta. A „Független Magyarország” tehát kissé furcsának találta, hogy most éppen Désy főispán ur volt az, aki elsőnek ütötte meg az ünnepi kántáté akkordjait az ex-lexbe lépett kormányzat dicsőségére.

Az „Ujság” ugy vélte, hogy a politikai hírszolgálat szempontjából ezt a közleményt saját olvasó közönségének is tudomására kell a lnia, közölte hát a cikket a forrás megnevezésével, minden hozzáadás, változtatás, és minden kommentár nélkül. Hogy az „Ujság”-ot tényleg csak a hírszolgálat szempontja vezette, tanujelét adta azzal, hogy későbbi számaiban közölte mindazt, amit Désy főispán ur az e cikkben felfedezett sérelmek orvoslása végett tett. Közölte hát azt is, hogy Désy Zoltán fegyveres elégtételt kért a „Független Magyarország” szerkesztőségétől, közölte a párviald lefolyását, közölte azt, hogy a párviald folyamán a „Független Magyarország” szerkesztője Désy Zoltán ur személye iránt loyális nyilatkozatot tett. Mindezek dacára Désy Zoltán ur székségét látta annak, hogy irodalmi kirándulást rendezzen a „Magyar Polgár” cserjésében, amelynek emléktáblája az a hírlapi cikk, mely az „Ujság” szerkesztőségéhez van ugyan intézve, de annak szól, aki a „Független Magyarország” cikket átvette.

Ebben a cikkben van a rágalmozás, mint a becsületsértésnek tényálladéka ki

van merítve. Désy Zoltán ur azt állítja, hogy védené „orozva támad” és vele szemben oly kifejezésekkel él, melyeknek használatára mentesség nem lehet és a melyekre H. J. semmiképpen nem szolgált rá. A cikk nem is tagadja a sérlő tendenciát, mert hiszen annak a reményének ad kifejezést, hogy a tisztességes társadalmat megszabadítja attól, aki a „Független Magyarország” közleményét átvette. Ki is jelenti, hogy ezzel az eljárással szemben tisztességes hangot használnia nem lehet és ezzel beismeri, hogy oly hangon tehát oly cikket írt, mely nem tisztességes. Ez az egyetlen nyilatkozat, amelyet föltétlenül aláírtunk mindannyian.

Désy Zoltán ur ezzel szemben két menteséget hoz fel. Az egyik az: hogy ő elvárta volna Erdélynek minden újságírójától hogy ismerte az ő multban kifejtett tevékenységét és érdemeit.

En T. Esküdt uraim, gondos kutatás tárgyává tettem az Országos Törvénnytart, de nem találtam benne olyan alapötvenyt, mely előírta azt, hogy aki Erdélyben él és lélezkik, ismerni tartozik Désy Zoltán urnak politikai érdemeit. Lehet, hogy az Országos Törvénnytart szerkesztőiben van a hiba és ezt a törvényt ő fejeztették ki a Corpus Jurisból, de akkor indítson Désy Zoltán ur sajátját a Törvényfár szerkesztője ellen. Biztosítom, hogy ugyanannyi alap-pal, mint Herczeg Jenő ellen, azok ellen is megindíthatja azt.

Ennek a mértéktelen hűségnek kelevényéből fakad a másik védelem is, hogy Désy Zoltán ur cikke megírásánál a *jogos védelem* terén állott. Ez a védelem már is hajótörést szenvedett, mert a kir. törvényszék e kérdésnek még csak a feltervetést sem engedte meg. A miért vele pár pillanatra foglalkozom, annak az az oka, mert a sértés *motivuma* gyanánt sem vagyok hajlandó azt elfogadni.

A törvény azt mondja, hogy jogos védelemnek csak akkor van helye, ha az szükséges azon támadás elhárítására, a melyet valaki ellen jogtalanul intéztek.

Hát Désy Zoltán urnak nem állott semmiféle más elégtétel mód rendelkezésére és éppen erre az egyre volt szüksége.

Hát igenis rendelkezésére állott az elégtételnek mindenféle fajtája, kezdve a lovagias elégtételtől egész addig, hogy Herczeg Jenő adjon a sértésért hírlapi elégtételt.

De akad e Magyarországon bíró és esküdt, ki azt mondja, hogy ez az a mód, a melylyel *joga* volt Désynek ahhoz, hogy magának elégtételt szerezzen, össze lehet-e egyeztetni ezt a módot a *jogos és tisztességes* eljárással.

En tehát tisztelt Esküdt urak! ebben a cikkben, amelyet Désy Zoltán főispán ur megírt jónak látott, nem látok mást, mint politikai üldözést és embervadászatot.

Bizom benne, hogy önök ebben az irányban feltett kérdéseimre igennel fognak felelni.

Attérek most annak a kérdésnek a fejtegetésére, hogy vajjon az a tény, hogy Herczeg Jenő „Ujság” számára reprodukálta, illetőleg átvette a „Független Magyarország” közleményét, belátja-e a büntető törvénybe vagy sem.

Ha önök azt kérdeznék tőlem, hogy a „Független Magyarország”-nak közleménye megfelelt-e az *én ítélesem*ek határozottan nem-el felelnek.

Amde mi nem vagyunk itt sem Petőfi, sem Kisfaludy társaság és így nem egyéni, vagy irodalmi izlés szempontjából kell döntenünk, hanem tisztán abból a szempontból, hogy ami történt sérti-e a *törvényt* vagy nem?

Ebből a szempontból 3 megoldandó kérdést lát.

Az első a szerzőség kérdése. Kérem tehát annak a megállapítását, hogy Herczeg Jenő annak az *átvett közleménynek szerzője*-e vagy sem.

Erre a kérdésre akár a törvényszék, akár a józan észnek szabályai szerint csak egy felelet lehet, hogy — nem.

Ha valaki Jókait regényét leközi valamely helyen, vajjon ezzel a ténnyel az átvéve már szerzőnek fog-e tekinteni? Milyen olcsóvá lenne így az irodalmi babér. Szerzőnek csak az tekinthető, ki a a gondolatot a szó alakjába öntötte és azt valóságáá teremtette. Ezért így állapítja meg a józan ész és a törvény s én azt hirdetem és hirdetem minden alkalommal pályámon, hogy a törvény a józan észsel összeütközésbe nem jöhet, a törvény képtelenséget magában nem foglalhat. Hogy pedig szerzője legyen egy irodalmi műnek az, aki azt nem megírta, hanem csak leírta: képtelenség. Ilyet Önöknek T. Esküdt urak — engedjenek meg e kifejezésért — *beadni* nem lehet.

Es a ki mégis beveszi, ugy cselekszik, mint az a beteg, a ki tubuzgóságból nemcsak az orvosságot veszi be, hanem az üveget, a dugót és a receptet is.

A másik kérdés az, hogy van-e Herczeg Jenő cikkében becsületsértés és rágalmozás.

A kir. ügyész ur rágalmozást lát minden olyan kifejezésben, mely alkalmas arra, hogy valódisága esetén közmegevetésnek tegye ki a sértettel. A „gazember” szó kétségen kívül csak becsületsértés. Am ha igaz az, hogy valaki gazember, akkor a közmegevetésnek van kitéve.

Az elválasztó vonal tehát nem az „közmegevetésben van, hanem hogy az, ami a közmegevetés előidézésére alkalmas határozott ténynek az állítása legyen.”

Ilyesmi a Herczeg Jenő cikkében nincs.

T. Esküdt Uraim! Itt jutunk a kérdésnek 3-ik pontjához, ahol egy sajátságos jelenséget tapasztalunk. Désy Zoltán panaszt emelt, azt állítván, hogy ő nem fordult az ügyészhez, maga keresi a maga elégtételt, mert ő *a magán becsületében* van sértve. Ezzel szemben a kir. ügyész azt feleli: Mi köze ennek a dolognak az egyéni becsülethez, itt az *ön hivatalos becsületéről* van szó.

A legkényelmesebb volna rám nézve, ha arra az álláspontra helyezkedném, hogy végezzék el ezt a kontroverez kérdést egymással a főispán és az ügyész ur. Am ezt nem tehetem, mert mind a ketten azt kívánják most Önöktől, hogy amiben ő megállapodni nem tudtak, állapotjanak meg abban Önök!

Határozottan kijelentem, hogy ezekben a cikkekben nincs szó Désy Zoltán ur magán becsületéről, amelyet senki érinteni nem kíván. Nincs abban szó a főispán ur hivatali működéséről sem; hisz senki sem mondta róla, hogy akár hivatalos irakat hamisított, akár elnézte volna tisztviselőinek valamelyes visszaéléseit.

Politikáról van szó ezekben a cikkekben Esküdt uraim, ezt ma már a kir. ügyész ur is elismerte, annyira, hogy azt mondta: Désy Zoltán ur előkelő *politikai* tisztviselő, neki tehát joga van ahhoz, hogy ilyen módon válaszoljon, amikor politikai működését bírálják.

T. Esküdt uraim! Én nem hallottam még szerencsétlenebb kijelentést ügyésztől, mint a milyen ma hangzott el arról a helyről. Remélem, hogy mindenki, aki Magyarországon helyesen gondolkozik, tiltakozik az ellen, hogy egy főispán azt gondolja a maga hivatalának, hogy neki *politikai* kell teremtenie a megyei szervezetbe. — Az a szerencsétlenség Magyarországon, hogy még királyi ügyészek is akadnak, akik azt mondják, hogy a főispánnak nem a nép jólétével kell törődni, nem adminisztrálni kell, nem azt ellenőrizni, hogy a törvények végrehajthatnak és törvénytelenségek el nem követnek-e, hanem *politizálni* kell a főispánnak.

Hát T. Esküdt Urak, ha ez az ügy politikai ügy és abban a cikkben politikai bírálat van, akkor követelem is számára a politikai elbírálásnak teljes szabadságát.

T. Esküdt Uraim! Másutt a politikai szabadság lehet a népek joga, nálunk több ennél: nekünk az életünk. Másutt lehet, hogy az alkotmányos szabadság olyan épület, a melyet ajándékba kapott fejedelmétől a nemzet. Nálunk évszázadokon keresztül verjeitkes munkájával hordta össze ez a nemzet ennek az épületnek minden egyes kődarabját és ezer meg ezer embernek vére volt a ragasztó anyag, a mely ennek az épületnek minden egyes tégladarabját egymással összeköti. Ebből az épületről egyetlen tégladarabot sem tördelhetünk ki és nem engedhetjük, hogy a botoságnak egy pillanatában, azon csak egyetlen rést is üssenek.

Fentartom hát azt az álláspontomat, hogy ez az előttünk fekvő vád nem panasza, hanem *politikai* üldözés.

Mi Tisztelt Esküdt uraim, hazánkban mindig helyet adtunk még az idegen politikai üldözötteknek is, mennyivel inkább kell, hogy helyet adjunk a magunk üldözötteinek.

Tisztelt Esküdt uraim! Én nem tudom a Főispán ur ismeri-e azt a *költemény*, a mely nem is annyira *költemény*, mint imádság és amely ugy kezdődik, hogy: „Isten áldd meg a magyart! Jó kedved, bőség!” Hát ezt bizony szinte magunk sem ismerjük már, mert nem tudjuk mikor volt jókedvünk? és lesz-e valaha bőségünk. De van ennek a költeménynek két más sora is, amely így szól: „Nyujts feljéje védő kart, ha küzd ellenség-ge!” Őn Főispán ur erre a védő karra öttött rá akkor, a mikor az ellenséggel küzdöttünk. — Nem suhant át Önnek a lelken egy pillanatra sem az a gondolat, hogy a mikor a magyarság ügyéért küzdünk, pártkülönbség nélkül egynek és magyaroknak kell lennünk mindnyájunknak? Nem jutott eszébe, hogy minden olyan visszavonás, a minek a jelét adjuk, csak ellenségeink erejét növeli, minket pedig nem csak meggyengít, de letipor. Nem érezte-e azt a szent hevületet, a mely elfog mindnyájunkat, mikor ennek a nemzetnek jogaért, szabadságáért és nyelvéért küzdünk; nem látja éppen itt Erdélyben a nemzeti-égi ellenségeskedések nagy tengerét, amely kis sziget a magyarság csak, a melyet áttákalat kell körül bástyáznunk, nehogy elpusztuljon az ellenséges elemek erejétől. Ezeknek az érzéseknek a hevét, kell hogy Önök ebből a teremből is vigyék magukkal haza. A kinek családja van és akit az ég gyermekeit áldott eg, kapja ölébe a kis gyermekeket, csókolja az ajkát és addi: csókolja, amíg a szívéig c-ókolja ezt az érzést, hogy lángra gyuladjon tőle a lelke és éjén benne örökké, olthatatlan tüzzel.

Örtüznék nekünk az a láng cillagatlan éjszakákon, amikor arra ügyelünk, hogy ezeket a mi egyetlen kincseinket, jogainkat és nyelvünk jogát ellenség tőlünk el ne rabolja. Lángszlop ez a tűz, amely világít nekünk a tietlen pusztaságon, míg hosszas bolyongás után mi is eljutunk az ígért földjére, ahol valamikor megfogjuk látni a szabad, a független Magyarországot. Legyen ez a tűz inkább máglya, amelyen elpusztuljunk, semmint gyálatában haljunk meg, mert talán jónni fog egy kedvező szél, amely hamvainkat szétszórja az országban és megtermékenyíti velök az eszméknek a talaját. Csak egy célra nem szolgálhat ez a tűz főispán ur, arra, hogy ennek a tűznek a melegenél süttőgessék nagyratörő nagy urak az ő apró gesztenyéiket.

Védcem felfelé! kérem!

Utána Désy Zoltán mondotta el a véd-beszédét, azt fejtegetvén, hogy hozzanak *kármilyen* ítéletet, de mindenáron el kell ismerniök, hogy következtes politikus. Ő nem választja szét a politikát és az egyéni becsületet. Fedi a kettő egymást, s ő akár politikai, akár magán cselekvéseiben következetes volt magához. Különbön védelmének elmondását br. Horváth Emilre bizza. Ezután szólt br. Horváth Emil. Széles alapokon fejtegette, hogy Désy Zoltán nem követett el büntetendő cselekményt. Amit tett: jogosan tette. Közben egy kis elmefuttatást tartott az újságírásról, ami különben — ugy ahogy elmondotta — sehog-

sem illet hozzá. Egész beszéde egy minden-esetre nagy tudású, kiváló képzettségű — azonban kissé fegyelméletlen gondolkodású — egyén benyomását keltette. Enyhítette a beszéde némely része által kiváltott kellemetlen érzést fiatalaság és az a nagy késztetés, melylyel feladatát betöltötte.

E beszéd elhangzása után br. Szentkereszthy Zsigmond elnök, a tárgyalást d. u. 3 órára halasztotta.

Delután 3 órakor még jobban megtelt a tárgyalási terem érdeklődő közönséggel. Az első szó: dr. Kelemen Samu volt, aki a következő replikát mondotta az elhangzott beszédre:

Tek. kir. törvényszék!

Milyen tisztelt Esküdt urak!

En csak igen röviden akarok foglalkozni azon nyilatkozattal, a mely a kir. ügyész ur részéről elhangzottak.

Mindenek előtt köszönetemet kell nyilvánítanom azon nagy elismerésért, a melylyel egy a kir. ügyész ur, mint tisztelt védőtársaim szívesek voltak elhalmozni. A mikor ezeket a nagy nyilvánosság előtt köszönettel nyugtázom sem zárkozatom el annak a cáfolásától, a mit a kir. ügyész ur szememre vetett, t. i. hogy én nem mondtam volna semmit sem, a mi megcáfolta volna az ő abbéli állítását, hogy Herczeg Jenő a Független Magyarországból átvett és „Kéltékű főispán” címmel ellátott cikknek szerzője.

Ennek részletes cáfolására igaz, nem vállalkoztam. De erre nincs is szükség, mert hisz — mint ismételnem kell hangsúlyoznom, — sohasem tudtam volna elképzelni sem azt, hogy — bármily gazdag is legyen a magyar nyelv szókincse — valakit azért, mert valamit valahonnan szöszterint kir és közzétesz: azon cikk *szerzőjének* lehetne nevezni. Ez absurd dolog volna, mert akkor pl. az én igen tisztelt védőtársam, a kinek beszédét valószínűleg szöszterint fogja közölni valamelyik lap holnap számaiban aligha nem összetözne azon lap szerkesztőjével, a ki magát e beszéd szerzőjének vallaná azon egyszerű oknál fogva, mert azt a beszédet — lapjába átvette.

Ilyen felfogás mellett az újságíró gyereket is felelősségre lehetne vonni, mert hisz ő is — terjesztője a hírlapi cikknek.

Ez tehát oly dolog, a melynek képtelensége szemmel látható. Átvette ő méltóságának, a főispán urnak válaszára, az igen t. főispán ur egy vezércikket volt szives itt előadni, a mi nem egészen tartozott ide. Ennek részletes cáfolásába nem kívánok bocsátkozni; annyit azonban még konstataálni kívánok, hogy akár jogosult volt az obstrukción, akár nem, mindazokat a jogokat, a melyeket éppen a főispán ur pártállása szerint a nemzetnek sikerült kivívnia a főispán ur által annyira elítélt obstrukciónak köszöni.

Az igen tisztelt főispán ur azt is hangsúlyozta, hogy ő az esküdtbírák itéletére bizza, hogy vajjon ő következtetés volt-e politikai pályán, vagy nem. En azt hiszem, hogy sokkalta helyesebben tett-e volna, hogy ha ez igen tisztelt Főispán ur ezt a kérdést a maga miniszterelnökével intézte volna el, ahelyett, hogy az esküdtbíró urak elé hozza, akikhez az nem tartozik.

Különbén is erre a kérdésre vonatkozólag csak azt jegyeztem meg, hogy a Főispán ur ismételt kijelentései szerint ez ügy nem egyéb, mint *politikai* ügy és politikai kérdés; már pedig politikai kérdésekben és a politikai események és cselekedetek megítélésében a hírlapokat a teljes szabadság joga illeti meg. Ennek csak egyetlen határa van; hogy a politikai téren szereplő egyének sem magán viszonyai ne hurcoltassanak a nyilvánosság elé, sem magán viszonyainak intimítása ne dobassék ki a nyilvánosság megítélésébe piacára.

Ezt Herczeg Jenő nem tette és mikor a főispán urnak csak politikai szereplését bírálja, akkor *semmi* alap nincs arra, hogy bárki sérelemről panaszkodjék. — Mert ha valaki szerepet játszik a politikai életben, akkor törnie kell, hogy politikai magatartása akár kedvező, akár kedvezőtlen elbírálásban részesüljön.

A mi közéletünkben, de mindenütt a világon az az általános elv, hogy ha valaki sértve érezte magát, kölcsönös loyaltással az a nyilatkozat tétetik, hogy a vélt sérelem nem a magán egyént érinti, hanem az az illető politikai magatartásáról mondott bírálat: ezzel mindenki, még a legszigorubb becsületbíró is teljesen elintéztnek tekinti az ügyet.

Ha már most erről a néző pontról tekintjük a dolgot, akkor ha valakit politikai stérbennek mondanak, hogy ha azt mondják valakiről, hogy az megtagadta politikai elveit, elhagyta előbbi politikai hitét, ezek a kijelentések a szabad politikai megítélés körébe tartoznak és ha csak egyikét is e kifejezéseknek ki akarnók vágni a politikai megítélés köréből, akkor lehetetlen, hogy ezzel együtt a politikai szabadságunk egy darabját is ki ne hasítsuk.

A mi még ezen kívül a vád tárgyát képezi, hogy olyat mondtak a főispán urról, hogy ő törpe, önhitt, elbizakodott, ez ismét nem sérti az illetőnek magánbecsületét.

Tek. Esküdtbírósként, ha valaki azt mondaná rólam, hogy törpe, jelentéktelen ügyvéd vagyok, beismerem, hogy ez egy cseppet sem eszik jól nekem, azonban az, hogy ezzel valaki a becsületemben sértett meg, bár a becsületemre kényes vagyok, egy pillanatra sem jutna eszembe. Ha a főispán ur ezekkel a kitételekkel magánbecsületét érezte megsértve, ez lehet az ő hűségének, egyéni érzékenységének a folyamánya, de az is biztos, hogy a törvény nem az érzékenységet, nem a hűságot van hivatva oltalmazni, hanem a — becsületet.

Ha már most, igen tisztelt Esküdt urak! a főispán ur felállította azt az elvet, hogy ő nem ismer különbséget politikai és magán becsület között, helyesebben, ő nem

ismer különbséget a politikában és magán ügyekben elkövetett eljárása között, akkor neki meg kell ismernie ezt a különbséget és ha igen tisztelt védőtársam ezt szintén nem tudja, akkor neki ezt meg kell tanulnia!

Arra a beszédre vonatkozólag, a melyet nagyraecsesült védőtársam mondott el, szintén van néhány észrevételem. Védőtársam azzal kezdte beszédét, hogy ha igazam van, akkor ennek az igazságnak nincs szüksége arra, hogy azt ilyen hosszán fejtegetsem. Úgy látszik, igen tisztelt védőtársam elterjesztette az ajtót s helyesebben cselekedett volna, hogyha ahelyett, hogy az én ajtómon kopogtat, a saját beszédjének aajtán dörömbözött volna. Azt is hangsúlyozta védőtársam, hogy tanuljak szélységet. Kétséggel elfogadom ezt az oktatást és hiszem, hogy ő lesz oly szives és felment engem attól a feladattól, hogy hasonló oktatásban részesítsem őt, mert én mindig azt vallottam elvemül, hogy nem vállalkozom olyan oktatásra, amelynek sikertelensége az előjelek után ítélve, előre látható.

Attérve a jogi térre, azt mondotta t. védőtársam, hogy Herczeg Jenőnek nincs indítványozási joga. Ez annál kevésbé illeti meg őt, mert ő nem lehet megsejtve attól a cikktől, amelynek a „sértő kifejezése” nincsenek névszerint Herczeg Jenő ellen intézve. Az indítványozási jog kérdése jogerősen el van döntve.

Ez a kérdés tehát az önk megítélésének jogkörébe nem tartozik.

Különbs azonban az az indoklás, hogy Herczeg Jenő nincs megsejtve abban a közleményben.

Kérem, ne tegyenek úgy, mint a származékos szerelmes, aki ott áldogál a kerítés körül, de nem mer bemenni. Ha így áll a dolog, csak tessék beljebb kerülni a kerítésen. Nyilatkoztassa ki Dész főispán ur, hogy ő távolról sem akarta Herczeg Jenőt megbántani, hogy nem arra az emberre akarta alkalmazni a sértő kifejezéseket, ki e cikket átfutotta és teljes erejével tiltakozik minden félreértés ellen. Nevezze meg, ki mást akart hát sérteni és akkor lehet, hogy megértjük egymást. Azt is említette igen t. ügyvéd-társam, hogy a saját degenerálódott és ezt kapcsolatba hozta az „Ujság”-gal. Én azt hiszem, hogy védőtársam megint elterjesztette az ajtót. Én azokat a lapokat tekintem degeneráltaknak, amelyeket hivatalos pénzzel tartanak fenn és melyek hivataln hazugságokat hirdetnek, hivatalos igazságok gyanánt. Tessék talán elmentni Szolnok-Doboka vármegye egyik szerkesztőségébe és ott mondani el ezt a monológot!

Mondotta azt is az igen tisztelt főispán ur és ezt védője is nagyban hangoztatta, hogy a saját-ak megfektetése a rend szempontjából szükséges. Nekem úgy rémlik, mintha a történelemből ismernem ezt a kifejezést.

Valahányszor még merényletet intéztek a magyar nemzet szabadsága ellen azt mindig a „rends”-nek jelszava alatt tettek. Ezzel a jelszóval lövtek, ezzel a jelszóval akasztották, ezzel a jelszóval gázolták keresztül a közszabadságokon, hogy rendet kell csinálni.

És én megjövendőhetem önöknek, hogy ha valamikor Magyarországon a hatalom merényletet fog intézni a saját ellen, azt is az alatt a jelszó alatt fogja megtenni, hogy „rendet kell teremteni.”

Azt hiszem tisztelt Esküd uraim, hogy önök nem állanak be utkövezőnek ahhoz, hogy ennek a rendnek számára készítsék az országulat.

Utána már csak néhány szót szólott dr. Jeney Aladár.

Dész Zoltán ekkor tette meg fentebb említett politikai nyilatkozatát, melyet érdekességénél fogva egész terjedelmében a következőkben közlünk:

„Egyetlenegy ember van — ugymond — kihez kora gyermekeségetől kezdve a legmélyebben ragaszkodom, aki az én politikai vezérem volt a múltban és lesz a jövőben, ez az ember gróf Apponyi Albert. S éppen ezért bátran állíthatom, hogy az én elvem ugyanaz maradt most is mint ezelőtt, mikép politikai felfogásom is ugyanaz, mint volt akkor, mikor a még létező nemzeti pártnak voltam tagja. Jelen politikai pártállásom — bár nem tartozom a tekintetben felvilágosításra — ugyanazon elveken nyugszik, mint régi politikai hitvallásom, mert azt senki sem tagadhatja, hogy a jelen kormány a Széll Kálmán programja alapján áll fenn!”

Utána beszélt még Horváth Emil báró, röviden és ezzel a perbeszédet véget érték.

A verdict.

Az elnöki rezümé után az esküdtek visszavonultak és hosszabb tárgyalás után azok főnöke dr. Ödöry Kelemen kihirdette a következő verdictet.

1. Bűnös-e Herczeg Jenő vádlott abban, hogy a Kolozsvárt, 1903. május 6-án az „Ujság” 124. számában „Kétkeltű főispán” cím alatt közzétett cikkének a vádiratban 9622. sz. alatt megjelölt s inkriminált részében Dész Zoltánt Szolnok-Doboka vármegye főispánját és így a hatóságok tagját, megvalázó kifejezésekkel illette. — Esküdtek határozata: *Nem.*

2. Bűnös-e Herczeg Jenő vádlott abban, hogy a Kolozsvárt, 1903. május 10-én megjelent „Ujság” című lap 128. számában az ujdonságok rovatában „Dész Zoltánnak” cím alatt megjelent 9622. sz. vádiratban megjelölt része, Dész Zoltánnak Szolnok-Doboka vármegye főispánjának, oly tényeket tulajdonított, melyek valóság esetén a sértett közmegevesnek tennék ki. Esküdtek szavazata: *Igen.*

3. Bűnös-e Herczeg Jenő vádlott

abban, hogy a Kolozsvárt, 1903. május 10-én kiadott „Ujság” 128. számában 9622. sz. vádiratban második helyen megjelölt „Dész Zoltánnak” című cikkében a hírek rovatában, Dész Zoltánt Szolnok-Doboka vármegye főispánját s mint ilyet, hatósági tagot megvalázó kifejezésekkel illette. — Esküdtek határozata: *Nem.*

4. Bűnös-e Dész Zoltán vádlott abban, hogy az 1903. május hó 9-én Kolozsvárt megjelent „Magyar Polgárban” saját aláírásával ellátott hírlapi cikkének következő szavaival: „*oroza támadott, felelőség alól menekülendő, gyáván a reprodukció leple alá rejtőztek,*” oly tényeket állított, melyek valóság esetén a sértett közmegevesnek tennék ki. Az esküdtek határozata: *Nem.*

5. Főkérdés: Bűnös-e vádlott Dész Zoltán abban, hogy Herczeg Jenő sértett ellen megvalázó kifejezéseket használt. Esküdtek határozata: *Igen.*

6. Főkérdés: Bűnös-e vádlott Dész Zoltán abban, hogy a 4. főkérdésben meghatározott hírlapi cikknek a következő szavaival: „*minden tisztességes ember részéről jogosan táplálható igényeket, hogy tisztességes hangon beszéljenek önnel.*”

„Önnel szemben férfiatlan és perfid eljárásukról azért nem vettem lovagias uton elégtételt: Am biza hiszem, hogy a törvény ráteszi önkre vaskezlőt és megmenti öntől, bár egy időre csak — a tisztességes társadalmat.” — Gyálázó kifejezéseket használt sértettel szemben, melyek valóság esetén sértettet közmegevesnek tennék ki. Esküdtek ítélete: *Igen.*

Az ítélet.

A verdict kihirdetése után dr. Kelemen Samu kijelentette, hogy csupán az elégtétel keresés volt a cél, ennél fogva fele nevében nem kíván Dész Zoltánnal szemben semmiféle súlyosbító körülményt felhozni.

A körvádó és Dész Zoltán védője e lovagias nyilatkozat dacára is Herczeg Jenő szigorú megbüntetését kérték.

A bíróság visszavonult ítélethozatalra. Hosszabb tanácskozás után br. Szentkereszthy kihirdette az ítéletet, mely szerint az esküdtek verdictje alapján bíróság is bűnösnek mondja ki Dész Zoltánt a becsületelés vétségében és ezért 100 korona fő- és 50 korona mellékbüntetésre; Herczeg Jenőt pedig 400 korona fő- és 100 korona mellékbüntetésre ítélte. Kételezte egyszerűsind Dész Zoltánt, hogy az ítéletet a „Magyar Polgár”, ban, Herczeg Jenőt pedig, hogy a „Ujság”-ban leközöljék.

A körvádó és Dész Zoltán védője semmiféle panaszokat nyújtottak be. Herczeg Jenő az ítéletben megnyugodott.

UJDONSÁGOK.

Föl nem foghatom e szót: „Soha!”

Irta: Balázs József.

Kolozsvár, nov. 10.

Tanulmányoztam a történelmet, Fűrésztem én és föld titkait; Agyamban forr ismeret és eszme; Szívemben meg szilárdan él a hit; Istent, embert megismerni vágytam, Volt hát részem ezer csalódásban, De szólja bár, kit ékit korona, Föl nem foghatom én e szót: »Soha!»

Mi az ember Isten világában, Mely körülünk végtelenül terül? Egy porszem, melyet gyenge szellő is, Ha ráfuvall, használ játékszerűl; Egy csöpp csopán tenger hullámain, A Szaharán vándorló beduin... Szólja hát bár, kit ékit korona, Föl nem foghatom én e szót: »Soha!»

Végesek közt törvény uralkodik, Mely mindig egy, változatlan, örök; E törvényben az Isten maga él S az emberek rá nézt csak eszközök; Örökléte a változásba van, Ezért alkot szüntelen untalan... Szólja hát bár, kit ékit korona, Föl nem foghatom én e szót: »Soha!»

Isten örök hatalmával szemben Mi az, mit gyarló ember alkot itt? Emberi mű lehet tökéletes, Midőn maga Isten folyton javít? Én Istent változásban ismerem, Így tükrözik képe is emberben... Szólja hát bár, kit ékit korona, Föl nem foghatom én e szót: »Soha!»

Nemzeti létnek is törvénye van, Állandó, melyet Isten alkotott; Nincs hatalom, melyet ha utban áll, Meg nem törne, villám gyanánt, legott... Népmiljókban Isten hatalma van, Hol a fegyver semmiség, hasztalan... Szólja hát bár, kit ékit korona, Föl nem foghatom én e szót: »Soha!»

Igy láttam én porba hullni Caesárt, Megsemmisülni Romát, Káthagót, Elenyészni hős görögök népét, Mert fölöttük sértett ég villámolt... Így lesz porrá, ki éggel szembe száll, A legerősb nemzet, avagy király... Szólja hát bár, kit ékit korona, Föl nem foghatom én e szót: »Soha!»

Ne félj hát, drága népem, nemzetem, A jövőhöz el nem veszhet jogod, Borult egneknek te földelűltél, Mert meg kell érned, érn meg fogod! Hadsereg is, mert az idő kiáll, Magyar szóra fog védni hont s királyt!... Szólja hát bár, kit ékit korona, Föl nem foghatom én e szót: »Soha!»

— (Uj ügyvéd Kolozsvárt.) Dr. Grün A. Lipót kolozsvári ügyvédjelölt, ki e hó 5-ikén, sikeresen tette le az ügyvédi vizsgát a marosvásárhelyi ügyvédi vizsgálatbizottság előtt, városunkban telepszik le s irodáját Wesselenyi-utca 13. sz. alatt már meg is nyitotta.

— (A városi szakszabizottságok ülése.) Kolozsvár város törvényhatóságának szakszabizottságai ma délután 3 órakor együttes gyűlést tartanak a városháza közgyűlési termében. A 19 pontból álló tárgysorozat letárgyalása valószínűleg több napig el fog tartani.

— (Elveszített vasuti szabadjegy.) F. B. hírlapíró, vasuti szabadjegyet, a tegnapi esküdszéki tárgyaláson elvesztette. E jegy másra néve semmiféle értéket nem képvisel, kéri tehát a megtaláló, sziveskednék azt lapunk kiadói hivatalában át-szolgáltatni.

— (Öngyilkossági kísérlet.) Tegnap este Gusztai József 49 éves szűcs, Kriza-utca 2. szám alatti lakásán öngyilkossági szándékból nagy mennyiségű marólugot ivott, Tettét hozzátartozói azonnal észrevették és értesítették a mentőket. A helyszínre kivonult mentők ellenszert adtak be és a szerencsétlen embert a belgyógyászati klinikára szállították. Hogy miért akart megvalni Gusztai József az életől, azt nem tudják. Régóta szomorú és hallgatag. Már napok óta nem szivesen beszélt hozzátartozóival sem. Valószínűleg a gyors orvosi segély visszajárja életét.

— (Az Egyetemi Gyorsírókör gyűlése.) Az Egyetemi Gyorsírókör nov. 8-án tartotta második rendes közgyűlését. Friebeisz Gyula elnök örömmel jelentette be, hogy az Egyetemi Tanács a Gyorsírókör felségélyezésére 100 koronát szavazott meg és utasította a vezetőséget, hogy egy bizonyos állandó segély kieszközölése végett nyújtsa be folyamodást a kultuszminiszterhez, mert az Egyetemi Tanács még a jelzett összeget sem biztosíthatja a Kör számára. A közgyűlés ilyen értelemben határozott, mert a felsőbb támogatásra csakugyan rá van utalva, főként arra való tekintettel, hogy az Egyetemi Körben az idén csak 100 korona segélyt remélhet. A fensőbb hatóságok jóindulatát bizonyítja különben az a körülmény is, hogy dr. Vajda Gyula bölcsészkarján dékán ur átengedte a közgyűlések és tanfolyamok tartására a tantermeket. A kör belétele a legszebb reményekkel kecsegtet. A tanfolyamokat buzgón látogatja az a lelkes kis gárda, melynek sorában néhány igazán képzett, jeles gyorsíró van. A kör lapja: az »Egyetemi Gyorsíró» is pár nap múlva meg fog jelenni, még pedig igen szép és változatos tartalommal. Azok a kiváló erők, melyeket a lap körül sikerült csoportosítani, kezességet nyújtanak arra nézve, hogy az eddigi elért magas színvonal még emelkedni fog. A közgyűlés néhány jelentéktelenebb folyó ügy elintézésével éri véget.

— (Kardpárbaj.) Súlyos föltételek mellett folyt le a fővárosban, a Ludovika akadémia kaszárnyájában zeykálvi Zeyk Dániel és Horváth Győző honvéd hadnagy párbaja, melyben előbbi a mellén szenvedett sebesülést. Zeyk Dániel segédei báró Feilitzsch Artur képviselő és Stéger Pál huszárkapitány voltak, míg Horváth Győző mellett Mayer és Nagy századosok szerepeltek szekundánsok gyanánt.

— (Elfogott katonai szökevény.) Néhány nappal ezelőtt egy Stojanovics György nevű lugosi származású baka szökött meg a szegedi 5. honvédegyságlegeréből. Nem a katonadicsőseget anta meg a piros-zsinóros, anyagbőrbe bujtatott oláh fiú, hanem valószínűleg a betegség. Mert Stojanovics ugyanis a szegedi honvéd csapatkórházban fektült agyhártyalobban. Azt hiszik, hogy zavar állott be a szerencsétlen fiatalember elméjében és úgy követte el a szökést. A kerti honvédpáncsokszög táviratilag értesítette a hatóságokat a szökevről. Tegnap aztán értesítés jött s esányi eljáráságtól, hogy ott letartóztatták Stojanovicsot. A munkások fogták el a szökött katonát, aki nagyon különösen viselkedett. A zsebei tele voltak cirokak, nyers burgonyával és mindenféle aprósággal, amiből anna következtek, hogy nincs rendben az elméje. A szökevényt a községőrházra kísérték, ahonnan holnap hazaszállítják Szegedre és ott orvosi megfigyelés alá helyezik.

— (Az Emke ülése.) Az Emke igazgató-választmánya e hó 12-én, csütörtökön délután 3 órakor a városházán havi rendes ülést tart, mely ülésre a választott és alapító tagok tisztelettel meghívataknak.

x Német nevelőnő állást keres nagyobb gyermekek mellé. — Cim a kiadó-hivatalban.

x Háztanítónak ajánlkozik lakásért egyetemi hallgató, ki a latin, németet és algebrát kiváló sikerrel tanítja. — Cim a kiadó-hivatalban.

—

x Német nevelőnő állást keres nagyobb gyermekek mellé. — Cim a kiadó-hivatalban.

x Háztanítónak ajánlkozik lakásért egyetemi hallgató, ki a latin, németet és algebrát kiváló sikerrel tanítja. — Cim a kiadó-hivatalban.

—

x Német nevelőnő állást keres nagyobb gyermekek mellé. — Cim a kiadó-hivatalban.

x Háztanítónak ajánlkozik lakásért egyetemi hallgató, ki a latin, németet és algebrát kiváló sikerrel tanítja. — Cim a kiadó-hivatalban.

—

x Német nevelőnő állást keres nagyobb gyermekek mellé. — Cim a kiadó-hivatalban.

x Háztanítónak ajánlkozik lakásért egyetemi hallgató, ki a latin, németet és algebrát kiváló sikerrel tanítja. — Cim a kiadó-hivatalban.

Táviratok

Az új kormány József Agost főhercegnél.

Budapest, nov. 9. é. 12 ó.

Az új kormány gróf Tisza István vezetése alatt tegnap dében tiszteletti a királyi palotában József Agost főhercegnél.

Az ugrai kerület sorsa.

Budapest, nov. 9. é. 12 ó.

Bölönyi József szilasi kastélyában az ugrai kerület ott összegyűlt szabadelvűpárti vezetői gróf Tisza Istvánt jelölték a kerület szabadelvűpárti képviselőjévé.

A függetlenségi párt értekezlete.

Budapest, nov. 9. é. 12 ó.

A függetlenségi és 48-as párt ma délután 5 órakor értekezletet tartott. Az értekezleten a párt tagjai közül hetvenen jelentek meg. Kossuth Ferenc rövid megnyitója után napirend előtt Gáll Sándor szólt fel, kérdést intézvén az elnökhöz, hogy van-e a pártnak hivatalos sajtó organuma, vagy nincs?

Kossuth Ferenc Gaal kérdésére kijelentette, hogy a pártnak hivatalos sajtó organuma nincs, mert sem az „Egyetértés”, sem a „Független Magyarorszag” nem tekinthető ilyennek. Ezután a napirendre tértek át. A napirend során Kossuth Ferenc szólt fel elsőnek.

Egyik értekezleten — így szól — az a nézet merült fel, hogy tekintettel az uralkodó határozott állásfoglalására, intézzen a párt kérdéseket a miniszterelnökhöz a nemzeti vívmányokat illetőleg. Én a kérdéseket megvettem. De az azokra adott választ kielégítőnek nem találom.

Ha a párt velem egyetért, ez nem azt jelenti, hogy folytatja az obstrukciót, vagy állal a kivételes fegyveres használatát, mert a helyzet oly komoly és halkan oly nagy megpróbáltatásoknak van kitéve, hogy mindenkinek saját lelkiismeretétől kell, hogy irányítást nyerjen a küzdelem folytatására használandó fegyvereket illetőleg. Mindnyáján küzdeni akarunk, de ez nem jelent éppen obstrukciót, ha Magyarországot alkotmányos rendben akarjuk fenntartani.

Indítványozom tehát, — mert taktikai kérdéssről van szó, — hogy tétessék nyílt kérdéssé, hogy ki milyen fegyverrel akar küzdeni.

Kossuth indítványát a párttagok egyhangulag, viharos éljenzés és taps között kiabálják, hogy „elfogadjuk!” „elfogadjuk!”

Ezután Kossuth Ferenc így fejezte be beszédét:

Az ország renekvül súlyos állapotban van. Lehetnek olyanok, kik nem bírják lelkiismeretükkel összeegyeztethetőnek, hogy ezen a súlyos állapotban ténykedésükkel még nehezebbé, viszont vannak, kik biznak a győzelemben, ezek parlamentáris eszközökkel folytatják a küzdelemet.

Kossuth szavainak elhangzásával a párttagok felállottak helyeikről és úgy ünnepezték Kossuthot. A zaj csillaputttával az őz kuruc, Thaly Kálmán emelkedett szó-lásra.

Megvallom — így szól Thaly — félttem a mai naptól. Félttem, hogy a két szélső álláspont közt nem találjuk meg a helyes utat. De az elnök indítványa és az ezután megnyilatkozott közhangulat eloszlatt minden aggályomat, feleslegessé tesznek minden vitát.

A miniszterelnök mai beszéde megmutatta a kiegyezés lajtóját, melyen csak lefelé lehet csuszni.

Ő 48 esztendeje szolgálja a magyar kultúrát. (Leles éljenzés.) Fzt a kultúrát és a magyar nyelvnek szent jogait minden téren, utolsó lelhelletéig megvédi. (Hosszas lelkes eljenzés és taps.)

Kossuth Ferenc elnök erre határozatilag kimondja, hogy a párt ez alkalommal azt, hogy melyik tagja küzd kivételes eszközökkel nyílt kérdésnek tekintti.

Ezután az egyes bizottságokba való jelölések történtek meg.

Lujza volt szász trónörökösné öngyilkossági tervéi.

Budapest, nov. 9. é. 12 ó.

Lujza szász extrónörökösné Párisban, hol most tartózkodik lakásának ablakán ki akart ugrani öngyilkossági szándékból. — Azonban ápolói észrevették és megakadályozták tervének kivitelében. Azóta állandóan őrzik. Különbösen ugylátszik, hogy el-tökölt szándéka megvalni ez életől. Nem e-zik semmit, folyton sir és emészti magát. Valószínűleg gyógyintézetbe szállítják.

REGÉNY.

Egy karácsonyjé a Sacramento völgyében.

Irta: Bret Harte.

(8)

Angolból fordította: M. A.

Az öreg egy kicsit kinyitotta az ajtót s benézett a szobába. Vendégei még mindig kényelmesen ültek együtt, csak hogy most már néhány ezüstpénz s egy meglehetősen lapos bórerszény is volt az asztalon.

— Ugy látszik, fogadnak valamire.... vagy játszanak valamit.... egész pompásan mutatnak — válaszolt a gyermek kérdésére s ismét hozzákezdett a dörzsöléshez.

— En is szeretnék már egyszer játszani s egy kevés pénzt nyerni — szól elgondolkodva Johnny kis sütnet után.

Az öreg gépiesen ismételte azt a választ, melylyel a gyermeknek hasonló alkalmakkor felelni szokott: hogy Johnny sok pénzt fog kapni, ha egy kicsit vár, míg ő — tudniillik az öreg — a bányában aranyérre bukkan stb. stb.

— Igen, igen — felelt Johnny, — csak hogy ebből soh'se lesz semmi.... De ugyis mindegy, akár aranyat talál valaki, akár kártyán nyer: így is, úgy is szerencse dolga az egész.

.... Hanem ez a karácsony, ez mégis furcsa valami.... nem igaz?... Mért mondják, hogy ka-rá-csony?

Talán a vendégek előlételeire való tapintatos figyelemből, vagy pedig az illendőség iránti homályos ösztönből történt, hogy az öreg olyan halkan válaszolt, hogy szavai nem hallatszottak át a nagy szobába.

— Igen, igen — szól Johnny s úgy látszott, hogy a dolog iránti érdeklődése egyszerre megcsappant, — már máskor is hallottam „Róla”.... Ugy elég apus, már felannyira sem fáj, mint az előbb.... takkar be jól.... ugy.... és most — tette hozzá suttogva — ülj ide mellém, amíg elalszol.

S hogy biztos legyen, hogy kívánsága teljesülni fog, a gyermek kidugta fél kezét a takaró alól, megmarkolta az öreg kabátujját s befurta magát a párnák közé.

A jó ember egy darabig türelmesen várt. De minthogy kíváncsi lett a nagy szobában uralkodó szokatlan csend okára, szabadon maradt fél kezével vigyázva kinyitotta az ajtót s kinézett. — Nagya bámulatára a szoba üres és sötét volt. De ebben a pillanatban a tűzhelyen összeroskadt egy izzó fadarab s a fellobogó láng világánál észrevette Bullen Dick-et a tűz mellett ülve.

— Hollá Dick!

Dick észszerezett, felállt s kissé bizonytalan léptekkel közelebb ment.

— Hová lettek a többiek? — kérdé az öreg.

— Lementek az utra egy kis friss levegőt szíjni.... mindjárt itt lesznek.... Én is őket várom.... de mit bámulsz rám öreg? — tette hozzá erőltetett nevetéssel. Azt hiszed, be vagyok rugva?

Nem lett volna csoda, ha az öreg csakugyan azt hiszi, mert a Dick arca égett s szemei nedvesek voltak. Lassan visszatért a tűzhelyhez, ásitott egyet, nyújtózkodott, kigombolta a kabátját s nevetett.

(Folyt. köv.)

Felelős szerkesztő:
HERCZEG JENŐ.
Laptulajdonos:
GOMBOS FERENCZ.
Szám: 1659—1903.
vtó.

Arverési hirdetmény.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102 §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a Kolozsvár városi kir. járásbírószág 1903. évi Sz. II. 85/29. számú végzése — tövetkeztében dr. Olvós Lajos ügyvéd által képviselt Mayer József javára Székely Mihály ellen 30 korona s járuléka erejéig 1903. évi okt. hó 8-án foganatosított kielégítési végrehajtás utján felülfoglalt és 772 koronára becsült következő ingóságok, ugyint: butorok és egyéb nyilvános arverésen eladnának.

Mely arverésnek a fentti kir. járásbírószág 1903. évi V. II. 1430/1. számú végzése folytán 30 korona tökémaradv ny és eddig összesen 31 K. bíróilag már megállapított költségek erejéig Kolozsvárt, Pap-utca 28. szám alatt 1903. évi november hó 11-ik napjának délelőtti 11 ó-aja határidőül kitűztetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. §. 108. §-ai értelmében készpénzzért és mellett a legutóbbi ígérőnek szükség esetén becsárán alul is el fognak adani.

Amennyiben az elárvereszedő ingóságokat mások is le- és felülfoglalták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen arverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltek.

Kelt Kolozsvárt, 1903. évi október hó 27. napján.

K. Csoma Imre,

kir. bírósági végrehajtó.

T. cz.

Van szerencsénk a n. é. közönség becses tudására hozni, hogy Stein Bertalan ur fehérmű és vászon-üzletét (Mátyás király-tér 32. sz.) átvettük és azt női- és férfi divatrukkal kiegészítve a mai kor igényeinek megfelelően

Balogh és Reil

törvényszéki legjezött cég alatt tovább vezetjük. Raktárunkat a legújabb bel- és külföldi női szövetek, selymek, belés-árak, pamut és lenvásznak, asztalneműek, szőnyegek, pokrócok, kész női és férfi fehérneműek és minden a szakmához tartozó cikkekkel szereltük fel és törekvünk oda fog irányulni, hogy a n. é. közönség bízalmát minden tekintetben kiérdemelhessük.

Midőn új vállalatunkat a n. é. közönség szives figyelmébe ajánljuk, vagyunk kegyes pártfogásukat kérve</

Szám: 979—1903.

váltó.

Árverési hirdetmény.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közzhírre teszi, hogy a kolozsvári kir. törvényszéknek 1903. évi 11368. és 11369. P. számú végzése közzétételében dr. Davidovics Sándor ügyvéd által képviselt Weisz Lajos kolozsvári lakos javára Hollender Lajos és neje Kohn Róza bánffy-hunyadi lakosok ellen 3000 és 1000 korona s jár. erejéig 1903. évi október hó 22-én fogantatott kielégítési végrehajtás útján lefoglalt és 3802 kor. 44 fillérre becsült követező ingóságok, úgy mint: kész lábbelik, talpak, bőrok, egy zsák csiriz, sarkoszegek, cipővászón, cipőhúzó, házbutorok, ágyneműk, konyhaedények, varrógépek, lámpák és bolti állványok stb. nyilvános árverésen eladtnak.

Mely árverésnek a bánffy-hunyadi kir. bíróság 1903. évi V. 815/2. számú végzése folytán 3000 és 1000 korona tökélettel, ennek 1903. évi október hó 10-ik napjától járó 6% kamatai, 1/4% váltódíj és eddig összesen 199 K. 88 fillérben bírólag már megállapított költségek erejéig alperesek üzleti helyiségében és lakásukon Bánffy-Hunyadon leendő eszközzésére 1903. évi nov. hó 18-ik napjának délelőtti 9 órája határidőül kiutaltik és ahhoz a venni szándékozóknak ezennel oly megjegyzéssel hivatalnok meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzítés mellett a legelőbbet ígérőknek, szükség esetén becsáron alul is 1 fogantatni.

Amennyiben az előírt időtartam alatt az ingóságok mások is le- és felülfoglaltatják és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120 §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Bánffy-Hunyadon, 1903. évi nov. hó 7. napján.

Csutak János,
kir. bír. végrehajtó.

Szám: 4189—1903.

tkvi.

Árverési hirdetmény kivonat.

A b-hunyadi kir. bíróság, mint tkvi hatóság közzhírre teszi, hogy dr. Ruzs Oktáv ügyvéd által képviselt Albina nagyszabasi takarékpénztár végrehajtónak Toteleken Vaszil végrehajtást szándékozik elleni végrehajtási ügyében Pap Gyula ügyvédi ímök bánffy-hunyadi lakos első árverési vevő ellen a jelen számú keres következtében a végrehajtási visszárverés 6400 korona tökélettel és ennek 1902. évi augusztus 10-től, mint az első árverés napjától járó 5% os kamatai s ezáltal 23 koronában megállapított árverés keresi és a még felmerülő költségeknek kielégítése végett az 1881. LX. t.-cz. 144. §-a alapján és a 182. § értelmében a b-hunyadi kir. bíróság területén levő Toteleken Lászlónak Vasziljának a pányiki 124. számú tjkben A + 2. rend. 1393. hrsz. ingatlanára 676 kor. és a 4. rend. 1402. hrsz. ingatlanára 636 korona kiküldési árban elrendelve lett és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1903. évi december hó 1-8 napjának d. e. 10 órájkor ezen tkvi hatóság hivatalos helyiségében megtartandó nyilvános árverésen megállapított kiküldési árban alul is eladtni fog.

Árverezni szándékozóknak tartoznak az ingatlan becsárának 10 százalékat bánatpénzül készpénzben, vagy az 1881. LX. t.-cz. 142. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a kelt igazságügyminisiteri rendelet 8 §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirokban a kiküldött kezében letenni, avagy az 1881. évi LX. t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiadott szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

A kir. tkvi hatóságtól.

Bánffy-Hunyad, 1903. évi szept. hó 24-én.

Tolvaly,
kir. albiró.

Braun Mihály
hangszerkészítő
KOLOZSVÁRT,
Wesselényi M.-u. 18.
Nagy raktár az
összes hangszer-
ekben.
Nagy
javítóhely.
Árjegyek ingyen és
bérmentve.

Figyelem!

UJDONSÁGOK

Globelin,
Smyrna,
Ejszaki,Keresztsem,
Kosszútlésű,
Fillet vagy Jáló

kézimunkákból!

Valamint a fentiekhez Szövetek,
Fonalok, Bélés, Diszek és Szegők.

Előnyömda és ehhez szükséges Shablonok (lyukasztott
papír) gyártása. Smyrna hárász 1 kiló 9 kor. Ejszaki
hárász 1 mtrg 24 fill. Filofloss Selyem 1 mtrg 10 fill.
Mosóselyem 1 mtrg 4 fill.

ÁKONTZ SÁNDOR

Erdélyrés legregibb kézimunka-
kötött- és rövidáru raktárában

Kolozsvárt, Mátyás király-tér (Városházor).

Alapított 1830.

Kitűnő minőségű tűzifa

tisztá méretekben kapható

Betegh Péter

faraktárából

1 61 4 köbméter I. oszt. nem usztatott hasábos bükkfa 11 frt.
1 61 4 köbméter I. oszt. nem usztatott vastag hantotta 11 frt.
1 61 4 köbméter I. oszt. nem usztatott hasábos tölgyfa 10 frt.
1 61 4 köbméter I. oszt. nem usztatott vegyes dorongfa 9 frt.
1 61 4 köbméter II. oszt. nem usztatott szép hantotta 9 frt.

Házhoz szállítva 1 forinttal drágább.

2836 Waggonszámra árendemény. 5-50

Viszonteladónak jelentékeny árkedvezmény.

Megrendelhető irodahelyiségben: Egyetem-utca 3. sz.

Szele Márton, Dániel Antal és Tauffer Dezső főtéri üzleteiben.

Kalapujdonságok! Fehérneműek!

Bittó Rezső * Kolozsvárt,
Mátyás király-tér 12.Ajánlja az őszi évadra megérkezett
FÉRFIDIVAT
Ujdonságait!

2790 134—*

Legjobb kivitelben, legjutányosabb árakban!

Értesítés!

A jólétkonszág apostolának nevét viselő „Báró Hirsch Mór“ egyesület — kolozsvári fiókja, mely kilencz év óta áll fenn s 600 tagot számlál — felvesz tagokat egész 50 éves korukig. Ezen egyesület célja: Törzstagsáit és hozzátartozóit betegség esetén az egyesület költségén gondos orvosi gyógykezelésben, gyógyszerre díjmentes kiszolgáltatásában és a törzstagot heti 10 korona pénzsegélyben részesíteni, valamint elhalálása alkalmából hátramaradt családjának megfelelő segélyösszeget nyújtani; ezáltal egyesületünk hivatalnokok, kereskedők és kisiparosok részére különösen ajánlatos.

Az egyesület 3 osztályt állított fel és pedig:

Az A) osztályba felvétetnek tagok 40 éves korig havi járulék 6 kor.; a tag elhalálása esetén hátramaradtjai az alapszabályokban foglalt feltételek mellett 2400 koronáig menő segélyösszegekben részesülnek.

A B) osztályba felvétetnek tagok 45 éves korig; havi járulék 4 kor. 10 fill.; a tag elhalálása esetén hátramaradtjai ugyanazon feltételek mellett 1200 koronáig menő segélyösszegekben részesülnek; végre:

A C) osztályba felvétetnek tagok 50 éves korig; havi járulék 3 kor. 10 fillér; a tag elhalálása esetén hátramaradtjai ugyanazon feltételek mellett 600 koronáig menő segélyösszegekben részesülnek.

Tagul felvétetnek minden feddhetlen jellemű egyén, állás, vallás és nemre való különbség nélkül.

A „Báró Hirsch Mór“ jólétkonszág és önségélyző egyesület vezetősége a magas kormányhatóság által szentesített alapszabályai alapján egy új osztályt létesített, az u. n. cselédosztályt, mely — nemese czélját és eddigi működését tekintve — úgy a gazdáknak, mint a cselédeknek egyaránt hasznos szolgáltatást tesz.

Az ezen osztályba belépő cselédtagok tagok csekély évi 4 korona tagsági díj fizetése ellenében abban a kedvezményben részesülnek, hogy azt a terhet, 1875. évi III. törvényezikk 1. §-ának 5. pontja rájuk ró, helyettük az egyesület vállalja magára vagyis beteg cselédjeiket — a gazda teljes megkímélésével — valamely nyilvános kórházban saját költségén gyógykezelte.

Ha tekintetbe vesszük, hogy egyetlen egy megbetegedési eset a cselédtagoknak egyéb keletlenlenségeken felül még 15 évi tagsági díjjal felérő költségeket okozhat egyszerre, feleslegesnek véljük annak további bizonyítását, hogy ezen új osztály is a közérdeknek és humanizmusnak áll szolgálatában. E hónap végéig jelentkező tagok felvételi díjat nem fizetnek. Bővebb felvilágosítást nyújt és jelentkezéseket elfogad a főiroda Émke-tér 3. sz. a.

A „Báró Hirsch Mór“ jólétkonszág és önségélyző egyesület Elnöksége

Dr. Kádár János, Dávid Lajos,
elnök. titkár.

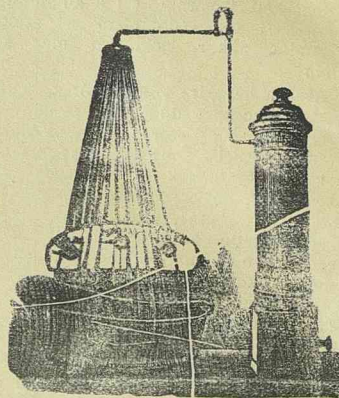
Törs és Ormai

mérnök-vállalkozók 2627 86—100

műszaki irodája Kolozsvárt, Mátyás

Telefon 324. szám király-tér 18. az első emeleten.

Elvállalja

vizvezetékek, csatornázások, központi
fűtések, szellőztetések berendezését,

lakó-házak, kastélyok, gyárak, gazdasági épületek stb. számára.

fürdőszobák, gőzfürdők, gőzmosó-konyhák, szárító-kamrák, szag-
talan klosetek, szivattyu-művek berendezését.

Készít mint különlegességet kutakból táplált házi vezetékeket.

Raktáron vannak:

vas-, agyag- és ólom-csővek, szivattyu-kutak

vizvezetési és csatornázási cikkek. Költségvetések in-
gyen és bérmentve.

Kolozsvár és vidékén

osztálysorsjegyek

Török A. és Tsa

legnagyobb és kiválóan szerencsés bankházából

Budapest, VI., Teréz-körút 46a.

kizárólag ~~származás~~ kaphatók.

Az I. osztály huzása november 19. és 20-án.

Az I. osztályu sorsjegyek árai:

1/2 sorsjegy 12 kor. • 1/4 sorsjegy 6 kor. • 1/8 sorsjegy 3 kor. • 1/16 sorsjegy 1.50 kor.

Kiváló tisztelettel

FERENCZY R. dohánytőzsde Mátyás király-tér 20. sz.

HOY KLÁRA dohánytőzsde Wesselényi Miklós-utca 20.

HERMANN E.

varrógép és kerékpár nagy raktára

Kolozsvárt, Egyetem-u. 6 sz.

Ujjonnan berendezett mechanikai o

műhelyekben minden mechanikai

javítások olcsón, gyorsan és pontos

o o o san eszközöketnek o o o

Varrógépek!

1 valódi családi Singer varrógép himző készülékkel ellátva 30—50 frtig
1 karikahajós 65—80 frtig.
1 Central Bobbin 86—90 frtig.

Eredeti Howe C. Wheeler & Wilson A varrógépek kedvezménye: Hett
D. 12., Manufacturing & C. New- vagy havi részletfizetésre is
York, Balkara Cylinder stb. stb. vásárolhatók. o o o o o o

2594 95—

Gépeimért 10 évig felelek.

1 új kerékpár angol villával 70—90 frtig. Kerékpár köpeny 4—6 frtig.
Kerékpár gummi 2 frt 30 krtól 3 frtig. Kerékpár csengő 35 krtól.
1 rt 50 krt. Kerékpár acéltel lámpa 2 frt 50 krtól 5 frtig. stb. stb.

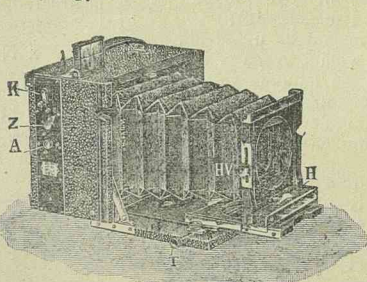
Mátyás király
tér.Gróf Rhédey
palota.

Schuster Emil

Norimbergi, díszmű, játék, sport, vadászati
— és fényképezési kellékek áruházaTelefonszám:
183.

Ajánlja dusan felszerelt raktárát:

Az eredeti Gramophon Pársaság hangosan beszélő,
Amerikai Gramophon zenélő- és szavaló-gépeit,
eredeti gyári áron 105, 150—200 koronáig; ugyszinten az

ezekhez megfelelő lapokból állandó nagy raktár magyar, német, angol, franczia, olasz kiadásokban. Gramphonokat megfelelő referenciák mellett havi részletfizetés mellett is árusítok eredeti gyári árakban.

Vadászati kellékekben: Kizárólagos raktár I. P. Sauer & Sohn belgiumi fegyvergyárosok serétes és golyós fegyvereiből bármilyen Caliberben 38 koronától 600 koronáig; Revolverek, Browning és Bär czéllövő és flobert pisztolyok, revolvertöltények, töltényhüvelyek, fojtások, golyók ésszerűek, becsavaró- és tisztító kellékek stb., vadászcipők, csizmák, vadászharisnyák, kalapok és sapkák. Vizhatár lődaru és fesszőrkabátok, felöltők és gallérok, valódi dániai mosható iramszarvasbőr kabátok, szőrmével bélelve és beleletlenül, bőrsapkák és sisakok.

Schuster Emil.

